

Indledningen er redigeret af Jon Tafdrup og Kirsten Vad

Tilsyn ved dr.phil. Henrik Yde

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Den Kongelige Fødselsdag”

ved Emilie Karner Hansen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 “Den Kongelige Fødselsdag”
- 3 Sorø Akademi og den folkelige højskole
- 4 Eftervirkning
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

Efter sædvane skrev Grundtvig et digt ved de kongelige mærkedage, og digtet “Den Kongelige Fødselsdag” er skrevet i anledningen af Christian 8.s fødselsdag den 18. september 1847. Det blev trykt samme dag i tillægget til *Berlingske Tidende*. Som oftest benytter Grundtvig lejligheden til ikke blot at lykønske kongen, men til at pege på en for ham alvorlig sag, her oprettelsen af en folkelig højskole i Sorø, som længe havde været en hjertesag.

2 “Den Kongelige Fødselsdag”

Digtet er skrevet i en simpel femlinjet strofeform med kvindelige enderim og rimfølgen abcb. Hver strofe afsluttes af et omkvædsvers med variationer af sætningen “Men nu ligger *Dannebod* udi *Dvale*”. Digtet imiterer en folkevisestil, hvormed form såvel som indhold peger tilbage på en ældre tid.

Foruden omtalen af *Dannebod* i digtets omkvæd er et citat fra præsten Laurids Koks vise, “Danmark, dejligst Vang og Vænge”, fra slutningen af 1600-tallet om den historiske dronning Thyra *Dannebod* trykt oven for digtet som motto. Grundtvig har tidligere gendigtet og udgivet denne vise som “Thyre *Dannebods* Vise” i tidsskriftet

Danne-Virke (Grundtvig 1817, en indledning til denne kan læses [her](#)).

Den første strofe i “Den Kongelige Fødselsdag” begynder med en devise, som gentages i digtets sidste strofe: “*Gak til Kongen af Dannemark! / Han løser Dig af din Kvide.*” Sådan har man ifølge digter-jeget altid sagt. Denne opfordring gentages desuden i strofe 2-4, der beskriver, hvordan digter-jeget i sin opvækst lyttede til bøndernes opfordring om at gå direkte til kongen, som dengang var ‘bondevennen’ Frederik 6.

I strofe 5 kommer det centrale problem til syne: Folk har mistet bevidstheden om det gamle, om historien og særligt om nordisk mytologi, og de, der som Grundtvig selv, stadig taler om det, er udskældte og kaldes for sværmere (strofe 6). Motiver fra nordisk mytologi får en fremtrædende plads i digtet fra strofe 7, hvor Nornegæst introduceres. Nornegæst er god til at tale og fortælle, men møder nu – selv hos digterne – døde øren (strofe 9).

I strofe 10-15 taler digter-jeget til Nornegæst. Han opfordrer ham til at gøre et sidste forsøg på at blive hørt ved at gentage devisen: gå til kongen og tal med ham om dronning Danebod (strofe 10-11). Strofe 12-13 afslører, at det er Sorø, han skal tale med kongen om, for så vil Danebod – personificeringen af dansk sprog, historie og ånd – vågne af sin dvale.

I strofe 14 sammenlignes Christian 8. med Christian 4., som oprindeligt grundlagde akademiet i Sorø. Ligesom Christian 4. vil Christian 8. ifølge digter-jeget lytte, men Nornegæst skal skynde sig, inden hans liv rinder ud (strofe 5), hvad det ifølge myten gør, når det lys, der blev tændt ved hans vugge, brænder ud.

Først i strofe 16-18 forholder digtet sig til kongens fødselsdag, der med titlen er angivet som anledning for digtet. Der findes ifølge digter-jeget ikke en bedre anledning til at tale til kongen. Han er sikker på, at kongen vil lytte til Nornegæst og give ham Sorø. Det er i hvert fald, hvad Grundtvig håber og tror.

Digtets sidste strofe gentager begyndelsesstrofen med lidt variation og angiver dermed, at problemet løses ved netop at følge digtets devise: “*Gak til Kongen af Dannemark! / Han løser Dig af din Kvide*”. Det er, hvad Grundtvig selv gør på kongens fødselsdag. Han går til kongen med sit ønske om oprettelsen af en folkelig højskole i Sorø og tror på, at kongen forstår behovet og vil skænke ham den.

3 Sorø Akademi og den folkelige højskole

Dette år havde Grundtvig en særlig påtrængende grund til at henvende sig til kongen på hans fødselsdag, idet en kongelig resolution angående en reform af Sorø Akademi var udsendt den 27. marts 1847. Resolutionen var på flere måder præget af den plan for Sorø-skolen, *Om Indretningen af Sorø Academi til en Folkelig Højskole* (Grundtvig 1889), som Grundtvig havde sendt kongen i 1843 (jf. [afsnittet “Eftervirkning” i indledningen til Om Indretningen af Sorø Academi til en Folkelig Højskole](#)), og gav dermed nye muligheder for, at Grundtvig kunne få sin vision om en folkelig højskole i Sorø gennemført.

Grundtvig var ikke alene om at have planer for det gamle Sorø Akademi. H.C. Ørsted,

blandt andre, så helst, at man nedlagde akademiet og flyttede midlerne til Den Polytekniske Læreanstalt, som han var leder af, mens universitetsdirektionen, hvorunder akademiet hørte, ville inddrage midlerne i den almindelige universitetsfond (Rønning 1914, s. 116). Diskussionen havde stået på i årevis, og siden resolutionen i marts var sagen trukket i langdrag af kommissionen. Grundtvig benyttede altså fødselsdagen som anledning til at minde kongen om sin plan for akademiet. Han skal desuden have været i audiens hos kongen samme dag, ligeledes for at tale om den planlagte højskole (Brun 1882, s. 249).

4 Eftervirkning

Den 31. december kom der endelig et kongeligt reskript angående Sorø Akademi, som stadig var præget af Grundtvig (Brun 1882, s. 250), men en uge senere døde Christian 8. og med ham også planerne om højskolen i Sorø (Rønning 1914, s. 130).

5 Anvendt litteratur

- Brun, Hans (1882) *Biskop N.F.S. Grundtvigs Levnetsløb, udførligst fortalt fra 1839*, bind 1. Kolding.
- Grundtvig, N.F.S. (1817) "Thyre Dannebods Vise" i *Danne-Virke et Tidsskrift*, bind 2, s. 1-6. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1889) *Om Indretningen af Sorø Academi til en Folkelig Høiskole*, udg. af A.D. Jørgensen i *Danskeren. Tidsskrift for Land og By*. Kolding.
- Kok, Laurids Olufsen (1695) "Danevirkevisen [Danmark, deiligst Vang og Vænge]" i *Et Hundrede Udvalde Danske Viser [...] Forøgede med det Andet Hundrede Viser Om Danske Konger, Kæmper og Andre, Samt hosføiede Antegnelser, Til Lyst og Lærdom*, udg. Peder Syv. København.
- Rønning, Frederik (1914) *N.F.S. Grundtvig. Et bidrag til skildring af dansk åndsliv i det 19. århundrede*, bind 4:1. København.